HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מתני' (ג) **מואס לא שכב איש אותך** וגו' שהן קללות הבאות מחמת ברכות דמשמע הא אם שטית לא הנקי ואת כי שטית טומאה תחת אישך וכי נטמאת וגו' יתן ה' אותך לאלה ולשבועה בתוך עמך וגו' ובאו המים המארירים וגו'. וכך הן סדורין בפרשה אלא שהקדים ואיחר את האשה בשבועת האלה ואמר הכהן לאשה מפסיק בראשה יתן ה' אותך ואינו כותבו לאינו אלא לוואה שמלוה הכהן להשביע וגם בסוף ובאו המים המארירים במעיך לצבות בטן ולנפיל ירך אינו כותב סוף המקרא ואמרה האשה דהיינו קבלה שהאשה מקבל עליה שבועה ואין זו מן האלות: **לא היה מפסיק.** משהתחיל אם לא שכב איש אותך עד אמן אמן שהיה כותב לוואה דהשביע הכהן את האשה וקבלה דואמרה האשה אמן אמן: **כל עצמו.** ליגמא בעלמא הוא. יזהר בעצמו שלא יהא כותב אלא אלות לבדו ואפילו אם לא שכב איש אותך והנקי לא היה כותב וכ"ש והשביע הכהן ואינו כותב ואמרה האשה אמן אמן שהוא סוף המקרא הזה: **גמ' אלות ממש.** יתן ה' אותך ובאו המים המארירים האלה במעיך וגו': **קללות הבאות וכו'.** הנקי ממי המרים: **אלה.** מיעוטא הוא: **שבמשנה תורה.** דאי כתב קרא וכתב את האלות בספר הוה שמע אלות שבמשנה תורה יכבה ה' בשחפת דאלה איקרו בשמעתא דלא אמרינן דאלה אלות ממש האלות למעוטי קללות הבאות מחמת ברכות אלה למעוטי קללות שבמשנה תורה האלה [1] למעוטי צוואות וקבלות ורבי מאיר מ"ש האי ה"י דמרבי ביה ומאי שנא האי ה"י דמעיט ביה ה"י דגביה דריבויא ריבויא היא ה"י דגביה דמיעוטא מיעוטא [3] והא לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן [4] אמר רבי תנחום הנקי כתיב דריש ר"ע איש ואשה זכו שכינה ביניהן לא זכו אש אוכלתן אמר רבא ודאשה עדיפא מדאיש (מ"ט) האי מצרף והאי לא מצרף אמר רבא מפני מה אמרה תורה הבא עפר לסוטה זכתה יוצא ממנה בן כאברהם אבינו דכתיב ביה [3] עפר ואפר לא זכתה תחזור לעפרה [5] דריש רבא בשכר שאמר אברהם אבינו ואנכי עפר ואפר זכו בניו לב' מצות [6] אפר פרה ועפר סוטה והאיכא נמי עפר כיסוי הדם התם הכשר מצוה איכא הנאה ליכא [6] דרש רבא בשכר שאמר אברהם אבינו [4] אם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לב' מצות חוט של תכלת ורצועה של תפלין בשלמא רצועה של תפלין דכתיב [5] וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך [7] ותניא ר"א הגדול אומר אלו תפלין שבראש אלא חוט של תכלת מאי היא דתניא [8] היה ר"מ אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים ויום דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד שנאמר [6] ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר וכתיב [7] במראה אבן ספיר דמות כסא: **מתני'** [2] אינו כותב לא על הלוח ולא על הנייר ולא על **האלות** לרבות קללות הבאות מחמת ברכות. תימה לרבי דהכא דריש ר"מ ה"י דהאלות ובפ"ק דהוריות (דף ה.) אמר ור"מ קהל הקהל לא דריש ותו איכא למיתמה דר"י דריש הכא ה"י דריבויא למעט והתם דריש קהל הקהל לרבויא ותו קשיא דר' יהודה אדרבי יהודה דהכא משמע דלא דריש את האלות ובפ"ק דתמורה (דף יא:) אמר ר"י סבר את [9] [כל הלבונה] לרבות [קורטן] אחר [10]:

אמר רבי תנחום הנקי כתיב. הכא פרש"י דתדרוש הכי טומאה תחת אישך הינקי אבל בסוף פרק שבועת העדות (שבועות דף לו.) פירש הנקי בלא יו"ד כמו חנקי וקאי אקרא דבתריה ואת כי שטית דמשמע הכי חנקי ממיס המרים האלה ואת כי שטית והתם אומר כי לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן בממונא בלישקורא אים ליה וסוטה איסורא דאית ביה ממונא הוא ונשאל רבי והא בפ"ק דנדרים (דף יא.) אמר בגמרא מאי לאחוין לא חוזין ליהוי אלא לקרבן מני מתני' אי ר"מ הא לית ליה מכלל לאו והכי דייק נמי בסוף הפרק (שם יג:) ובריש פרק שני (דף יד.) אע"ג דאיסורא גרידתא הוא והשיב רבי דהתם נמי איסורא דאית ביה ממונא הוא שאסר ממונו על חבירו: **מפני** שהתכלת דומה לים. בירושלמי דפ"ק דברכות מגיד שהתכלת דומה לים והים דומה לעשבים ועשבים לרקיע ורקיע לכסא והכסא לספיר וכתיב ואראה והנה (עב) [אל] הרקיע וגו' (יחזקאל י):

אינו כותב וכו' על הנייר **אלא** על המגילה. תימה בפ' המוליא (שבת דף עח:) דתנן קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין שמע ישראל אמאי לא קתני פרשת סוטה דשיעור זוטא טפי אור"י דפרשת סוטה לא שכיח כפרשת תפילין ומגרינן התם (דף עח.) כל מילתא דשכיח ולא שכיח אזול רננן בתר שכיח לקולא: **לא** על הלוח ולא על הנייר **אלא** על המגילה. תימה אמאי לא מרבינן כל מילי מוכתב כדאמרינן פרק שני דגיטין (דף כא:) ספר אין לי אלא ספר מנין לרבות כל דבר ת"ל וכתב מ"מ אם כן מה ת"ל ספר מה ספר שאין בו רוח חיים ורבנן אי כתב בספר כדאמרת אלמא כל היכא דכתיב בספר אמר רבי תנחום הנקי כתיב. הכא אמר אל האשה אם לא שכב איש אתך ואם לא שטית טמאה תחת אישך הנקי מן המים המארירים האלה:

במדבר ה יט

2. וכתב את האלת האלה בספר ומחה אל מי המרים:

במדבר ה כג

3. ויען אברהם ויאמר הנה נא הוא לי לדבר אל אדני ואנכי עפר ואפר: בראשית יח כז

4. אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשרתי את אברם:

בראשית יד כג

5. וראו כל עמי הארץ כי שם יי נקרא עליך ויראו ממך: דברים כח י

6. ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר:

שמות כד י

7. וממעל לרקיע אשר על ראשם במראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות במראה אדם עליו מלמעלה: יחזקאל א כו

תוספות שאנץ

את המים לבדוק אותה וכן דם צפור של מצורע שמכשיר המים להזאה אף כאן בפרה עפר מכשיר את המים. ל"ה: אלא למעוטי קללות של משנה תורה דאי כתב וכתב את האלות האלה בספר ה"א אפי' דמשנה תורה. יכבה ה' בשחפת ובקדחת. דאלה איקרו דכתיב והיה בשמעו. ולא תימא דלא דלג להכי איצטריך קרא למעוטינהו אבל לא קאמר למעוטי אותן של תורת כהנים לפי שלא הוצרך למעט לפי שהוא לשון רבים אך אותן של משנה תורה שהן לשון יחיד איצטריך קרא למעוטינהו. צוואות וקבלות צוואות וכתב לה קבלות ואמרה האשה אמן אמן. וד' יהודה כולהו במיעוטי דריש להו והקשה ה"ר אלחנן דהכא משמע דלא דרי' ר' יהודה [את] דלא פליג אדר' מאיר אלא מוסיף עליו ובפ"ק דמנחות דרי' את גבי ואת כל הלבונה וצ"ל דאת דהכא לא דרי' אבל בעלמא דרי' להו: והא שמעי' לר' מאיר דאמר מכלל לאו לא תשמע הן דתניא ר' מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי אם יעברו אם לא יעברו הא לא כפליה מכלל לאו לא תשמע הן. ל"ה. זכו שכינה ביניהם שהרי חלק הקב"ה שמו ושכנו ביניהם יו"ד באיש וה"א באשה לא זכו אש אוכלתן שהקב"ה מסלק שמו מביניהם ונמצאו אש ואש. ודאשה עדיפא אש של אשה נוח לדלוק וממהרת לאכול לפי שאין אות של שם מפסיקתן אלא מחובר הוא אבל אש של איש אינו מחובר יחד לפי שאות של שכינה מפסיקתם. ל"ה. הנאה ליכא ואין זה קיבול שכר אבל כאן יש הנאה בסוטה לתת שלום ושלא ירבו ממזרות בישראל אם זונה היא. ואם נקתה ונזרעה זרע ומבטלת לעז מעל בניה וכן אפר פרה איכא הנאה לטהר ולזכות ישראל ממעשה העגל. ל"ה: מפני שהתכלת דומה לים בא ללמד שכל המקיים מצות ציצית כאילו מקביל פני שכינה והכי תני לה בספרי ואיצטריכו כל הני משום דלא אשכחי' קרא אלא ברקיע הילכך תכלת דומה לים וים דומה לרקיע מפני דתכלת לאו לרקיע כל כך אלא דומה לדומה כמו תכלת קרוב למראה הים ולפי' מזכירין יציאת מצרים בפרשת ציצית לפי שהתכלת דומה לים והקב"ה שיושב על כסא הכבוד עשה לנו נסים בים. ועוד התכלת דומה לים שאנו עושין שליש גדיל ושני שלישי ענף וכן עשה הקב"ה בקע הים בשליש אמצעי ועשה מן הים ג' שלישים שאם יבקענה בשליש התחתון צריך שירדו למטה בתוך הים ואם יבקענה בשליש העליון צריך שיעלו למעלה דק"ל גודשא תילתא והבקיעה בשליש האמצעי לא למעלה ולא למטה על כן ייסד הפייט (ז) פנו כאן וכאן שליש רום

עין משפט נר מצוה

לט א מיי' פ"ג מהל' סוטה הל"ח סמג עשין עו:

מ ב מיי' שם פ"ד הל"ח סמג שם:

תורה אור השלם

1. וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל הָאִשָּׁה אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אֹתָךְ וְאִם לֹא שָׁטִית טֻמְאָה תַּחַת אִישֵׁךְ הִנָּקִי מִמֵּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה:

במדבר ה יט

2. וְכָתַב אֶת הָאָלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר וּמָחָה אֶל מֵי הַמָּרִים:

במדבר ה כג

3. וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הִנֵּה נָא הוֹאַלְתִּי לְדַבֵּר אֶל אֲדֹנָי וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר: בראשית יח כז

4. אִם מֵחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ נַעַל וְאִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשַׁרְתִּי אֶת אַבְרָם:

בראשית יד כג

5. וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ: דברים כח י

6. וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטֹהַר:

שמות כד י

7. וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְּמָעְלָה: יחזקאל א כו

הגהות הב"ח

(א) במשנה מאם לא: (ב) גמ' מיעוטא היא וכ"ה לית ליה: (ג) רש"י ד"ה מאם לא וכו' אלא שמה שהשביע וכו' ואינו כותבו וכו' שמלוה לכהן: (ד) ד"ה שהתכלת וכו' ואיצטריכו:

לעזי רש"י

גלי"ד [גלו"ד]. דבק חזק.

מוסף רש"י

הנקי כתיב. בלא יו"ד למדרשיה כמקראו לשבועה דאשוה אם לא שכב תהא נקייה, ומסורת נמי מידרש אשבועה קמייתא למישדייה אקרא דבתריה ולמימר מנקי ואת כי שטית, כלומר אם שטית תתמנקי (קדושין סב.). **בשכר כו' אם** מחוט ועד שרוך נעל. שלא ילה ליהנות מן הגזל. שרוך, רצועה (חולין פט.). חוט של **תכלת.** לציצית, ורצועה של **תפילין.** לקשור (שם). **בשלמא** רצועה של תפילין. מיבא הנאה דכתיב וילכו ממך (שם). אלו תפילין שבראש. אות הן לכל כי שם ה' נקרא עליך (שם) שכתוב בהם רוב השם ש"ין ודל"ת (מנחות לה.). מאי היא. מאי הנאה איכא (חולין פט.). **מה נשתנה תכלת.** שהזקיקתה תורה לציצית (שם) שיחדו הקב"ה למלוה זו (מנחות מג:). **שהתכלת דומה לים.** שהתלמוד מן הים הוא עולה אחת לשבעים שנה ומראיה דמו דומה ליה, ויש אנו רואין שדומה לרקיע ורקיע לספיר וספיר לכסא הכבוד, דכתיב ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, והוא כעצם השמים, אלמא שמים דומים לספיר, וספיר הוא כסא הכבוד, דכתיב כמראה אבן ספיר דמות כסא, וכשהקב"ה מסתכל בכסא הכבוד שלו מזכר במלוה זו שהיא כנגד כל המלות (שם) לו: שהתכלת דומה לים, שנעשו בו נסים לישראל, ורקיע לכסא הכבוד ומתוך כך יזכר היושב על הכסא, ועוד נתה לישראל שיהא דמות כסאו עליהם, שנאמר ותחת רגליו וגו' דהייט רקיע, וכתיב ספיר וכתיב כמראה כסא, ותכלת ליס ויס לרקיע אבן קחזון (מנחות מג:).

(ה) [בכרכות טו:], ג) [פסחים כב: קדושין מ. ב"ק מא: מנחות יא: בכורות ו: מיל סה: נדה לה.], ו) [ברכות טו: ע"ש], ד) שבועות לו. ע"ש קדושין כב., ה) חולין פח.; ו) [מילקוט רמז פ"ג אימא עפר סוטה ולאפר פרה], ז) חולין פט., ח) חולין פט. ברכות ו. מ. מנחות לה: [מגילה טז:], ט) [מנחות מג:], י) האלות לרבות הקללות כו'. מהרש"ל, כ) [קדושין פא.], ל) [במדבר לב], מ) בס"מ: הנקי, נ) רש"ל, ס) [וע' תוספות מנחות יא: ד"ה דרבי מעמון מייאבים קושיא זו],

(א) גמ' מיעוטא היא וכ"ה לית ליה: (ג) רש"י ד"ה מאם לא וכו' אלא שמה שהשביע וכו' ואינו כותבו וכו' שמלוה לכהן: (ד) ד"ה שהתכלת וכו' ואיצטריכו:

(ה) [בכרכות טו:], ג) [פסחים כב: קדושין מ. ב"ק מא: מנחות יא: בכורות ו: מיל סה: נדה לה.], ו) [ברכות טו: ע"ש], ד) שבועות לו. ע"ש קדושין כב., ה) חולין פח.; ו) [מילקוט רמז פ"ג אימא עפר סוטה ולאפר פרה], ז) חולין פט., ח) חולין פט. ברכות ו. מ. מנחות לה: [מגילה טז:], ט) [מנחות מג:], י) האלות לרבות הקללות כו'. מהרש"ל, כ) [קדושין פא.], ל) [במדבר לב], מ) בס"מ: הנקי, נ) רש"ל, ס) [וע' תוספות מנחות יא: ד"ה דרבי מעמון מייאבים קושיא זו],

(ה) הוא ביולר ליס אחרון של פסח.